

Kompozycja elewacji w przestrzeni miejskiej

Elevation Composition in Urban Space

Abstrakt

Idea architektoniczna wskazuje zasadę kompozycji, określa stosowną relację pomiędzy poszczególnymi jej elementami. Fałada jako element najbardziej eksponowany, z racji swojej geometrii, konstrukcji, zastosowanego materiału, jego faktury i koloru staje się istotną częścią całości – kompozycji. W tkance miejskiej zachodzi jednak pewna zależność, która od zawsze przysparza o dreszcze architektów: „stare” czy „nowe”? Wybór pomiędzy naśladowaniem a tworzeniem nowego nie powinien sprowadzać się do suchej oceny zastałej sytuacji, ale także do formalnego i symbolicznego znaczenia nowoprojektowanego obiektu.

Abstract

Architectural concept defines a composition pattern and the relations among its elements. A façade, as the most prominent element, because of its geometrics, construction, materials used, texture and colour becomes a major element of the whole - the composition. Yet, there is a certain interdependence observable in the urban tissue, giving a thrill to architects: “the old” or “the new”? The choice between imitation and creation of something new should not be reduced to a mere assessment of the situation as is, but should also involve formal and symbolic meaning of the object being designed.

Słowa kluczowe: kompozycja elewacji, przestrzeń miejska

Keywords: elevation composition, urban space

WPROWADZENIE

Elewacja w przestrzeni miejskiej odgrywa ważną rolę. Wnętrzem urbanistycznym nadaje wyrazu, a budynkom namacalnej formy. Formy, która wyznacza późniejszą estetykę pierzei ulicy i ukierunkowuje estetycznie kolejne etapy formowania wnętrza. „Stare” czy „nowe” to częsta dywagacja do jakiej musi przygotować się architekt projektując budynek w przestrzeni miejskiej. Ulec klasyce czy wprowadzić nowość? Rozróżnienie tych dwóch aspektów architektury pozwala na klasyfikację budynku we wnętrzu (ulicy) pod względem formalnym oraz kompozycyjnym, jako elementu spajającego dwa światy. Potrzeba dekorowania elewacji oraz „tylko” funkcjonalne zastosowanie typowych detali architektonicznych (okno, drzwi, okiennica, itd.), niezaangażowanych w świadome uzyskanie efektów artystycznych kreuje wygląd budynku oraz plasuje go na mapie miasta. Formalne aspekty budynku muszą korespondować z otoczeniem i „szanować” kontekst w taki czy inny sposób. Sztuka i jej wartości estetyczne podlegają przemianom, z kolei wartości racjonalne (użytkowe) podlegają postępowi i ewolucji. Umiejętność wpisania obiektu w tkankę miejską nie może odbyć się więc tylko w oparciu o estetykę czy funkcjonalność. Ważne jest aby umiejętność ta obejmowała oba te zagadnienia.

Według Tadao Ando ściana dzieli przestrzeń „dzieli przestrzeń, przekształca miejsce, określa nowy teren”, ale także jest ona „podstawowym komponentem architektury”¹.

INTRODUCTION

Elevation plays an important role in urban space. It adds expression to urban interiors and tangible form to buildings. The form, which shapes the subsequent aesthetics of street frontage and directs further aesthetic developments of the interior. “Old” or “new” frequently becomes a question that an architect designing an urban building must be prepared to give and answer. Should I follow classic patterns or come up with an innovative concept? Understanding the difference between these two aspects of architecture helps to classify a building from the inner perspective (from inside the street) in terms of form and composition as an element linking two worlds. The need to embellish elevation and use of typical architectonic details (window, door, shutters) for “mere” functional purposes, without any intention to achieve an artistic effect determines the look of the building and its position on the city map. Formal elements of a building must match the surroundings and somehow “respect” the context. Art and its aesthetic values are subject to transformation while rational (functional) values continue to evolve and advance. The ability to incorporate an object in the urban tissue cannot, therefore, be based solely on either aesthetic or functional grounds. It is important that it encompass both.

According to Tadao Ando, a wall divides the space, “divides the space, transforms the place, defines

Poczucie piękna w ujęciu miejskim wynika więc ze spoistości wszystkich elementów zagospodarowania (kompozycji) przestrzeni, ich jakości i standardu.

Struktura i charakter zabudowy z elementami urbanistyki miasta kształtującymi ład przestrzenny, wynika z przeznaczenia poszczególnych obszarów dla różnych funkcji miejskich oraz ukształtowania terenu, tj. naturalnych warunków fizjograficznych. Pewne zasady kompozycji, gabarytu oraz funkcjonalnego zagospodarowania przestrzeni są więc z góry narzucone. Inne zasady sytuowania budynków i projektowania stosowane są dla zabudowy śródmiejskiej o zwartej zabudowie ze znacznym udziałem obiektów o wartości historycznej, inne na terenach osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych czy osiedlach zabudowy jednorodzinnej.

W sposób znaczący o jakości przestrzeni miejskiej, jej kompozycji i estetyce decyduje charakter zabudowy, tj. wygląd zewnętrzny pojedynczych budynków lub całych zespołów, sposób ich sytuowania i zachowywania odrębności architektonicznej. Na charakter zabudowy wpływa architektoniczna forma obiektów, ich gabaryty, proporcje i kolorystyka. Ogromne znaczenie dla wizerunku miasta ma zabudowa śródmiejska charakteryzująca się znaczną wartością historyczną i architektoniczną oraz większą intensywnością zabudowy. Charakter zabudowy wspólny dla całego zespołu wyróżnia go na tle innej zabudowy i ma ogromne znaczenie dla kształtowania wizerunku danego miejsca. Centra historyczne miast są w większości przypadków gęsto zabudowane i przez to są bardziej atrakcyjne pod względem komercyjnym. Każde wolne miejsce w ujęciu ulicy zostanie wcześniej czy później zabudowane w taki czy inny sposób, a architekt będzie musiał się zmierzyć z kontekstem miejskim. Czy aby na pewno? Zabudowa historycznych części miast najczęściej posiada klasyczny charakter a elementy znajdujące się na jej fasadach są niejednokrotnie nad wyraz ozdobne. Sztuką jest uszanować kontekst ale nie w sposób jednoznaczny – konserwatorski, ale współczesny – nowoczesny. Współczesna architektura nie jest już tylko następstwem obowiązujących stylów architektonicznych, obrazem wyśrubowanych reguł budowlanych, nie jest też dosłownie określona w żaden inny racjonalny sposób, definiujący ją, określający zasady i cele. XXI wiek pokazuje że nowoczesna architektura powinna szukać piękna w prostocie kompozycji.

Idea architektoniczna wskazuje zasadę kompozycji, określa stosowną relację pomiędzy poszczególnymi jej elementami. Fasada jako element najbardziej eksponowany, z racji swojej geometrii, konstrukcji, zastosowanego materiału, jego faktury i koloru staje się istotną częścią całości – kompozycji.

Przykładowo – zabudowa plombowa, staje na pierwszej linii frontu w konflikcie pomiędzy starym i nowym. Czy powinna podporządkować się sąsiadom, czy wręcz przeciwnie, wyjść naprzeciw z nową jakością? „Nowa” kompozycja ulicy, wnętrza, placu nie musi być kontrowersyjna i brzydka.

Projektowanie od zewnątrz do środka, tak samo jak od środka na zewnątrz, tworzy pewne napięcie, które pomaga tworzyć

a new area”, but it is also “a basic component of architecture”.¹

Therefore, a sense of beauty from urban perspective is derived from consistency of all elements (composition) of spatial development, their quality and standard.

The structure and character of buildings along with town planning elements shaping urban spatial arrangement is consequent upon different urban functions assigned to individual areas and upon lie of the land, i.e. natural physical and geographic features. Hence, certain principles of composition, size and functional development are imposed in advance. Different principles governing situation and designing of buildings apply in city centres which are usually densely built-up, with significant share of historical buildings than in multi-facility or single family residential estates.

The quality, composition, and aesthetics of urban space is, to a considerable degree, affected by the nature of building developments – namely the look of individual buildings or whole complexes, their situation, and preservation of architectural autonomy. The nature of building developments is shaped by architectural form of individual objects, their sizes, proportions, and colour patterns. Very important for city image is the city-centre building development presenting significant historic or architectonic value and characterised by greater density. A complex of buildings sharing certain common features stands out against other buildings and is very important for shaping the image of the whole city. Historic city centres are most often densely built-up, which makes them more attractive commercially. Every unoccupied piece of a street will be sooner or later built up in this way or another and an architect will have to face the challenges posed by the urban context. Or perhaps not? Historical parts of cities are usually occupied by traditional buildings, with frequently excessively embellished façades. It takes true skill to respect this context, yet not in an obvious, “conservation” manner, but in contemporary, modern one. Modern architecture is no longer a mere consequence of former architectural styles or a reflection of extremely high building standards. Nor is it precisely defined in any other rational manner specifying the principles and purposes. 21st century shows that modern architecture should seek beauty in simplicity of composition.

Architectural concept defines composition pattern and the relations among its individual elements. A façade, as the most prominent element, due to its geometrics, construction, materials used, texture and colour becomes a major element of the whole – the composition.

For instance, infill buildings are in the front-line of the conflict between the old and the new. Should they fit in with the neighbours or – just the op-

architekturę. Ponieważ to co wewnątrz, różni się od tego co na zewnątrz, ściana – miejsce zmiany – staje się wydarzeniem architektonicznym. Architektura powstaje w miejscu spotkania wewnętrznych i zewnętrznych sił funkcji i przestrzeni”².

PRZYKŁADY

Dom jednorodzinny, Landskrona, Szwecja, proj. Elding Oscarson

Dom, wzniesiony przez Johana Oscarsona i Jonasa Eldinga w szwedzkiej Landskronie na pewno oburza znawców „starej” architektury, ale jednocześnie zachwyca miłośników nowoczesnego stylu. Jest przykładem tego, że maksymalnie odróżniając się od otoczenia można się w nie doskonale wpasować. W sąsiedztwie klasycznych domków parterowych krytych czerwoną dachówką pojawił się biały minimalistyczny kubik, pasujący raczej do ulic Tokyo, niż niskiej historycznej zabudowy szwedzkiego miasteczka. Kubik ten (smukły, biały, trzykondygnacyjny prostopadłościan, z płaskim dachem i kwadratowymi oknami) nawet w tak klasycznym otoczeniu jednak nie szokuje. Sam budynek znacznie przewyższający sąsiednie budynki wpisuje się w panoramę ulicy dzięki odpowiednio dobranym proporcjom przez co stał się lekki i przejrzysty. Wewnątrz zmieściło się 75 m² powierzchni użytkowej, łącznie z osłoniętą ścianą z oknem tarasem na dachu.

Całość zamyka się w kompozycyjne ramy pierzei ulicy. Budynek odróżnia się ale nie dominuje zabudowy sąsiedniej. Sprawia raczej wrażenie ciekawego akcentu pośród jednolitych zabudowań ulicy.

Budynek mieszkalny Gallery House, San Francisco, USA, proj. Ogrydziak / Prillinger architects

Dom w samym sercu San Francisco należy do pary kolekcjonerów i znawców sztuki współczesnej, którzy swoje prywatne mieszkanie postanowili połączyć z przestrzenią do prezentacji

posite – step forward and bring a new quality? A “new” composition of a street, interior, or square does not have to be controversial and ugly.

Designing from outside in as well as the inside out, creates necessary tensions, which help make architecture. Since the inside is different from the outside, the wall – the point of change – becomes an architectural event. Architecture is born where the interior and exterior forces of use and space meet.”²

EXAMPLES

Detached house, Landskrona, Sweden, designed by Elding Oscarson

This house erected by Johan Oscarson and Jonas Elding in Landskrona, Sweden, must be hated by the “old” architecture connoisseurs, but at the same time loved by enthusiasts of modern style. It is an example of how by standing out from the surrounding as much as possible a building can become perfectly integrated with it.

Among classic single-storey buildings roofed with red tiles, a white minimalist cube is built, matching rather the style of Tokyo streets than low-rise historic buildings of a Swedish town. This cube (slender, white, three-storey cuboid with flat roof and square windows) even in such classic surrounding does not shock. Although much higher than the neighbouring buildings, it perfectly fits in the street panorama due to adequate proportions making it look light and transparent. It has 75m² of floor area, including the roof terrace sheltered by a wall with a window.

The building matches the compositional framework of the street frontage. It stands out, but does not dominate the neighbouring buildings. It is an interesting accent element in the homogeneous background of street buildings.

il. 1. <http://www.eldingoscarson.com>
il. 2. <http://www.oparch.net/>

dział ze swojej kolekcji. Autorem projektu jest biuro Ogrydziak / Prillinger architects.

Powstały budynek zabudowuje całą dostępną działkę, wykorzystując ją w stu procentach. Posiada funkcjonalne i w dużej mierze otwarte wnętrza.

Budynek stanowi uzupełnienie zabudowy szeregowej tradycyjnej uliczki San Francisco, która przez swój niepowtarzalny charakter stanowi o estetyce miasta. Wąskie długie domy wzdłuż ulicy tworzą codzienny krajobraz. Projektanci chcąc uniknąć monotonii i jednoznacznego charakteru istniejącej zabudowy zaproponowali ciekawą elewację. Fasada willi wykonana jest bowiem ze stalowych prętów, układających się w graficzny wzór. Jak mówią architekci, układ tych czarnych, stalowych elementów jest wynikiem analizy kształtów sąsiednich drzew - jako że dom powstał wśród gęstej zabudowy, ale też wśród drzew, projektanci postanowili nowy obiekt „wpisać” raczej w otoczenie, a nie budynki obok. Tym samym dwie kamienice, pomiędzy które wstawiono dom-galerię odróżniają się mocno od sąsiadki, ale za to jej wyrazista fasada koresponduje z rosnącymi na ulicy drzewami.

Budynek jest raczej elementem kompozycyjnym samym w sobie niż próbą dopełnienia architektonicznego całości, a wzór na elewacji jest ciekawą propozycją dla zburzenia zunifikowanej architektury ulicy. Nieodzownym elementem całości stają się jednak drzewa, których złożona struktura była pierwszą intencją estetyczną autora. Założenie sprawia spójne wrażenie, ale tylko w ujęciu całościowym. Co jeśli drzewa znikną?

Vegan House, Ho Chi Minh, Wietnam, proj. Block Architects

Różnokolorowe okiennice budynku znajdującego się w mieście Ho Chi Minh definiują elewację i dach tego obiektu, zaprojektowanego przez miejscowe studio Block Architects. Budynek pierwotnie był domem mieszkalnym ale jego funkcja została zmieniona na kulturalną siedzibę klasycznej wietnamskiej kuchni, gdzie goście mogą razem sami przyrządzać i jeść tradycyjne posiłki wietnamskie oraz skorzystać z gościnności i przenocować.

Vegan House to trzy piętrowy, bardzo wąski budynek zlokalizowany w trzeciej dzielnicy miasta Ho Chi Minh. Nie można oprzeć się wrażeniu, że nowa zabudowa została na siłę wcisnięta pomiędzy istniejące zabudowania. Z tym większym zdziwieniem przyjąć należy fakt, że budynek ten powstał w tym samym okresie co budynki sąsiednie. Charakter zabudowy miast południowej Azji definiuje bowiem tego typu zabudowę. Nową jakość budynku uzyskano poprzez zabiegi formalne na elewacji. W celu lepszej ekspozycji budynku w przestrzeni miasta architekci zdecydowali się na dołożenie „drugiej” fasady złożonej z różnokolorowych okiennic. Same okiennice są bardzo popularnym elementem architektonicznym stosowanym w południo-wschodniej Azji. Są jednak zakomponowane w ten sposób, iż zmieniają całkowicie istotę pierzei tworzącej ciąg budynków.

„[Celem było], aby wykorzystać tradycyjne elementy i je zmnożyć, aby stworzyć nowe miejsce, które jest świeższe, ale wciąż utrzymuje tradycyjne wartości dawnego domu”

Residential building – Gallery House, San Francisco, USA, designed by Ogrydziak / Prillinger architects

The house situated in the heart of San Francisco is owned by a couple of modern art collectors and connoisseurs, who wanted to combine residential functions with exhibition area where they would present their collection. It was designed by Ogrydziak / Prillinger architects.

The building occupies 100% of the plot. It features very practical and – to a large degree – open space interior.

The building complements typical San Francisco row houses creating the unique aesthetic character of the city. Narrow long houses along the street form typical landscape. Trying to escape monotony and obvious character of the existing building developments, the authors designed interesting elevation. The façade is made of steel bars forming a graphic pattern. According to the architects, the arrangement of black steel bars is the result of analysis of shapes of neighbouring trees. As the house is not only densely surrounded by buildings, but also by trees, the designers decided to “merge” the building not with other buildings, but with the surroundings. In this way, two town houses between which the Gallery House is sandwiched differ significantly from the new neighbour whose distinctive façade corresponds to the trees growing along the street.

The building is rather an element of composition in itself than an attempt to architectonically complement the whole, and the elevation design is an interesting way to depart from uniform architecture of the street. Yet, the essential element of the whole are the trees – their complicated structure has been the original aesthetic intention of the author. The concept seems consistent, but only from the overall perspective. What if the trees disappear?

Vegan House, Ho Chi Minh City, Vietnam, designed by Block Architects

Window shutters painted in different colours define the elevation and roof of the building in Ho Chi Minh City, designed by local studio – Block Architects. Originally, it was a residential building, later converted into a cultural venue promoting national cuisine, where guests are invited to cook and eat traditional Vietnamese dishes together and stay overnight.

“Vegan House” is a three-storey, very narrow building located in District 3 of Ho Chi Minh City. It feels as if it was a new building squeezed into the space between the existing ones. Surprisingly enough, it was built concurrently with the neighbouring buildings. This is typical South Asian urban architecture. The new quality is achieved through formal solutions applied in the elevation. In order to make the building more noticeable, the architects decided to create the second façade made of window shutters painted in various colours. Such shutters are very typical for Southeast Asia architecture. Yet, their arrangement completely transforms the character of the frontage.

“[The aim was] to exploit these old things, and add

utrzymują architekci z Block Architects i dodają „Te okna (okiennice) są stosowane w Wietnamie od bardzo dawna właśnie z powodu wentylacji. Obecnie są one zakomponowane w nową elewację i są pewnego rodzaju nową atrakcją, harmonizując jednocześnie z tradycyjnym charakterem całego obszaru’.

House in Lindo Vale, Porto, Portugal, proj. Cláudia Monteiro i Vitor Oliveira

Cláudia Monteiro i Vitor Oliveira ulokowali swój dom na małej działce pomiędzy starą klasyczną zabudową ulicy w mieście Porto. Dom o całkowitej szerokości pięciu metrów góruje nad sąsiednimi budynkami. Próżno tu szukać powiązań pomiędzy nową i starą zabudową. Nowoczesne rozwiązania zastosowane w budynku, takie jak duże przeszklenia oraz ruchome stalowe żaluzje, w pełni izolują estetycznie i wizualnie budynek od reszty zabudowań. Prostota i elegancja całego założenia sprawia jednak, że budynek wpisuje się w pierzeję ulicy. Architekci zauważyli, że sąsiednie budynki nie posiadają jednolitego schematu, któremu można by się podporządkować. Różnorodność gabarytów sąsiednich budynków oraz wielość detalu architektonicznego usprawiedliwiają wysokość i prostotę nowego obiektu, a regularność elewacji historycznych była pretekstem do „uporządkowania” na nowo ciągu fasad. Kompozycyjnie budynek wpisuje się w istniejącą zabudowę, nawet jeśli walory formalne „nowej” architektury nie przystają do tej „starej”. Umiar w szafowaniu detalem architektonicznym

available ones and new ones to create a fresher place that still keeps the traditional values of the former house” say Block Architects, and add: “These windows have been used in Vietnam for a long time because of ventilation. They are now rearranged into a new façade and create a special attraction, as well as harmonising with the ancientness of the entire area.”

House in Lindo Vale, Porto, Portugal, designed by Cláudia Monteiro and Vitor Oliveira

Cláudia Monteiro and Vitor Oliveira built their house on a small plot, between old typical town houses of Porto. Five meter wide house dominates the adjoining buildings. The new and the old buildings are not linked. Modern solutions used in the building, such as huge windows and movable steel shutters, completely detach the building from the surroundings, both aesthetically and visually. Yet, because of simplicity and elegance of the entire concept, the building matches the frontage of the street. Architects had noticed that the adjoining buildings do not represent any consistent pattern that could be followed. Various sizes and multiple architectonic details of neighbouring buildings justify the height and simplicity of the new house, while regularity of historic elevations created the opportunity to bring new order to the façades. In terms of composition the building matches the existing ones even if the

il. 3. <http://www.dezeen.com/2015/06/19/facade-colourful-shutters-allows-light-wind-into-block-architects-vegan-house-ho-chi-minh-city-district-3-vietnam/>

il. 4. <http://www.morfae.com/3129-house-lindo-vale-by-claudia-monteiro-and-vitor-oliveira-architects-in-porto-portugal/>

il. 5. <https://www.pinterest.com/pin/267682771578666235/>
 il. 6. <http://www.mimoa.eu/>

oraz umiejętne stosowanie zasad kompozycyjnych pozwoliły na „dopasowanie” budynku do zastanej tkanki miejskiej.

Dom mieszkalny, Paryż, Francja, Jaques Herzog i Pierre de Meuron

Zaprojektowany przez Jaques Herzog i Pierre de Meuron budynek stanął w pierzei ulicy Rue des Suisses w bezpośrednim sąsiedztwie dwóch historycznych kamienic. Koresponduje z zabudową sąsiednią ilością kondygnacji oraz cofnięciem górnego piętra – to wymóg formalno-prawny. Sam obiekt charakteryzuje się też dużym szacunkiem dla zastanego kontekstu, poprzez stonowany charakter elewacji oraz dopracowany detal architektoniczny. Znaczący horyzontalny podział fasady wynika z linii stropów międzykondygnacyjnych, natomiast wertykalnego przełamania nadają pionowo usytuowane żaluzje, które można w dowolny sposób otwierać i zamykać na całej długości elewacji. Całość sprawia wrażenie „przypadkowości”, której autorem jest schemat dnia mieszkańców, pory roku oraz panująca aura. Propozycja architektów zdaje się idealnie wpisywać w pierzeję ulicy, jednocześnie w sposób niezwykle harmonijny uzupełnia istniejącą zabudowę. Wszystkie elementy formalne budynku współgrają tak ze sobą, jak i z zastaną zabudową. Kompozycja całości wynika z chęci dialogu, a użyte frazy architektoniczne nie wymagają żadnych uwag.

Ratusz, Murcja, Hiszpania, Rafael Moneo

Budynek wpisany został pomiędzy dwie wąskie ulice w północnej pierzei placu w pełni respektując ich historyczny

formal values of the “new” architecture are not compatible with the “old” one. Moderation in using architectonic details and skilful application of composition principles helped to fit the building in the existing urban texture.

Residential building, Paris, France, Jaques Herzog and Pierre de Meuron

The building designed by Jaques Herzog and Pierre de Meuron is situated at Rue des Suisses, directly adjacent to two historic tenement houses. The number of storeys and set-back top floor (which was a formal and legal requirement) is a reference and a link to the neighbouring buildings. Modest character of the elevation and carefully designed details show great respect for the context. The substantial horizontal division of the façade is consequent upon the line of main floor slabs, with a vertical counterpoint created by window shutters running along the whole elevation, which can be freely shut or opened. It gives an overall impression of randomness, created by daily living patterns of residents, seasons of the year, or weather conditions.

The concept of the architects seems to perfectly match the frontage of the street and complements the existing buildings in a very harmonious way. All formal elements of the building harmonize with one another and with the old buildings. The composition reflects the desire to engage in a dialogue and the architectonic phrases used do not require any explanation.

układ. Paradoksalnie, najwęższa z fasad omawianego obiektu – ta znajdująca się od strony placu – odbierana jest jako elewacja frontowa i jako taka została też zaprojektowana. Jej dwie odsunięte względem siebie ściany stanowią o znaczeniu budynku w przestrzeni. Umiejętne zakomponowanie otworów na elewacji rekompensuje ubogość detalu architektonicznego i sprawia że fasada ta jest niepowtarzalna a jednocześnie w żaden sposób nie konkuruje z sąsiednią historyczną zabudową. Intencją autora była bowiem polemika z zastaną architekturą, w której detal rozstrzygał o grze światła i cienia. Rozrzeźbiony detal barokowych elewacji zinterpretowany został poprzez zaprojektowanie dwuplanej elewacji, która stworzyła warunki do wizualnej różnorodności.

„Jesteśmy przekonani, że plac powinien zachować celebracyjny duch baroku, proponujemy więc dom, który przyjmuje rolę dodatkowego widza, który nigdy nie staje się protagonistą, nigdy nie próbuje konkurować z Katedrą i pałacem”³.

Mistrzowska kompozycja architekta objawia się w prostocie rozwiązań architektonicznych, które w przejrzysty sposób pokazują intencje autora. Prosty w wyrazie, ale dobitny w przekazie układ fasady stanowi o jakości prezentowanej architektury, która w sposób niejednoznaczny koresponduje z sąsiednią zabudową. Układ kompozycyjny obiektu wydaje się być wręcz idealny.

KONKLUZJA

Stworzenie „nowej”, ulepszenie „starej” kompozycji pierzei ulicy, wnętrza czy placu jest wyzwaniem. Umiejętne wpisanie budynku w istniejącą zabudowę nie jest bowiem rzeczą łatwą, bo przecież określenie granicy wyznaczanej przestrzeni definiuje zakres wnętrza oraz nadaje mu istotne aspekty formalne. Znaczną rolę w budowaniu charakteru elewacji odgrywa gabaryt, materiał i kolor. Przytoczone przykłady budynków dają ogłód na skalę zjawiska, z którym każdy architekt w swojej pracy zawodowej wcześniej czy później musi się zmierzyć. Decyzję o wadze kontekstu należy podejmować w odniesieniu do całości założenia, ale w ujęciu jednostkowym, bezpośrednio w stosunku do projektowanego obiektu. Kompozycja elewacji, nawet tej najmniejszej może bowiem w znaczny sposób zmienić postrzeganie przestrzeni jako całości. Kontrowersja nowej zabudowy nie jest z góry wiadoma, a wrażenia estetyczne zdefiniowane. Nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie na ile kontekst jest ważny. Wybór pomiędzy naśladowaniem a tworzeniem nowego nie powinien sprowadzać się do suchej oceny zastanej sytuacji, ale także odwoływać się do formalnego i symbolicznego znaczenia nowoprojektowanego obiektu. Jedyną pewną rzeczą w całej układance wydaje się fakt znaczenia kompozycji jako ujęcia całości w ramy formalne i estetyczne. Tylko bowiem całościowy ogłód proponowanego założenia może dać rozwiązanie, które wyjdzie naprzeciw stawianym wyzwaniom.

„Architektura jest bez wątpienia działaniem syntetycznym, które musi się dostosować do formy życia jako całości. Adaptacja ta nie wymaga jednak, aby każda praca odnosiła się

Town Hall, Murcia, Spain, Rafael Moneo

The building is inserted between two narrow streets in the northern frontage of the square, fully respecting their historic arrangement. Paradoxically, the narrowest of the building's façades – the one facing the square – is perceived as front elevation and it was designed as such. Its two separated walls determine the building's significance in the space. Skilful arrangement of openings in the façade compensates for modesty in architectonic details, making it unique but not competing with the historic buildings. The author's intention was to argue with the existing architecture where detail determined the interaction between light and shadow. Sculptured details of baroque façades have been interpreted via double elevation creating a scene for visual diversity.

“We are deeply convinced that the square should retain its celebratory baroque spirit; therefore, we propose a house which assumes a role of additional spectator who does not become a protagonist, who never tries to compete with the Cathedral or the palace”³.

Masterly composition of the architect is manifested in the simplicity of architectonic solutions applied, clearly representing his intentions. The façade's arrangement – simple in form but clear in expression – determines the quality of architecture which in a non-obvious manner corresponds to the neighbouring buildings. Composition of the object seems perfect.

CONCLUSION

Creation of new or improvement of “old” arrangement of a street or square frontage is a challenge. To skilfully place a new building among existing ones is not an easy thing to do since, through defining the borders of the created space one determines the scope of the interior and creates its important formal aspects. A major role in shaping the character of elevation is played by size, material, and colour. Examples of buildings discussed above give us an idea about the scale of the phenomenon which at some point of work is faced by very architect. Whether and to what extent a context is important is a decision that needs to be made with respect to the concept as a whole, but on an individual basis, in direct relation to the specific building being designed, because composition of elevation, even the smallest one, can significantly affect the perception of the space as a whole. A new building does not necessary have to be controversial and the aesthetic impression is never pre-defined. There is no one clear answer to the question about importance of the context. The choice between imitation and creation of something new should not be reduced to mere assessment of the situation as is, but should also involve formal and symbolic meaning of the object being designed. One certain thing in this puzzle seems to be the importance of composition as a way to capture the concept as a whole in a formal and aesthetic framework. For a solution addressing the challenges faced can only be found in an overall picture.

“Architecture is explicitly a synthetic activity which has to adapt itself to the form of life as a whole. This adaptation does not request that every work should

do całości. Poszczególne obiekty konkretyzują całości drugorzędne, ale ponieważ należą do systemu architektonicznego, uczestniczą też w całkowitej konkretyzacji. Nowe konkretyzacje nie mogą ani naśladować przeszłości, ani całkowicie zrywać z tradycją. Są uzależnione od istniejących, zdolnych do rozwoju systemów symboli. Oznacza to, że powinniśmy zachowywać raczej strukturalne zasady tradycji, a nie jej motywów”⁴.

PRZYPISY:

¹ T. Ando, *Interno, Esterno*, [w:] Dal Co F., *Tadao Ando, Le opere, gli scritti, la critica*, Milano 1995, s. 449

² [za:] Ch. Norberg-Schulz, *Bycie, przestrzeń i architektura*, Warszawa 2000, str. 88

³ [za:] M. Skaza, *Ściana. Architektoniczne rozgraniczanie przestrzeni*. Kraków 2006, str. 104

⁴ [za:] Ch. Jencks, K. Kropf, *Teorie i manifesty architektury współczesnej*, Warszawa 2013, str. 48

BIBLIOGRAFIA

S. Giedion *Przestrzeń, Czas i architektura. Narodzin nowej tradycji*. Warszawa 1968
Ch. Norberg-Schulz, *Bycie, przestrzeń i architektura*. Warszawa 2000
Ch. Jencks, K. Kropf, *Teorie i manifesty architektury współczesnej*, Warszawa 2013

be related to the total whole. The individual work concretizes secondary wholes, but because it belongs to an architectural system, it participates in a complete concretization. New concretizations can neither imitate the past, nor break completely with tradition. They are dependent upon the existence of symbol-systems which are capable of development. This implies that we should conserve the structural principles of tradition rather than its motives.”⁴

ENDNOTES:

¹ T. Ando, *Interno, Esterno*, [in] Dal Co F., *Tadao Ando, Le opere, gli scritti, la critica*, Milano 1995, p. 449

² [cf:] Ch. Norberg-Schulz, *Bycie, przestrzeń i architektura [Existence, Space, Architecture]*, Warsaw 2000, p. 88

³ [cf:] M. Skaza, *Ściana. Architektoniczne rozgraniczanie przestrzeni. [Wall. Architectonic Division of Space]* Kraków 2006, p. 104

⁴ [cf:] Ch. Jencks, K. Kropf, *Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture*, Warsaw 2013, p. 48

BIBLIOGRAPHY:

S. Giedion *Przestrzeń, Czas i architektura. Narodzin nowej tradycji. [Space, Time, Architecture. The Birth of New Tradition]* Warszawa 1968
Ch. Norberg-Schulz, *Bycie, przestrzeń i architektura. [Existence, Space, and Architecture]* Warszawa 2000
Ch. Jencks, K. Kropf, *Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture*, Warsaw 2013